

Leetritest

(allikad: Terviseamet ja dr Aino Rõõm, Ida-Tallinna Keskhaigla infektsioonikontrolli osakonna juhataja)

Leetrid on kõrge nakkavusega viirusliku päritoluga äge nakkushaigus, mis on levinud üle maailma ja immuunsuseta inimestel võib kulgeda raskes haigusvormis. Leetrid levivad puhangute ja epideemiatena Euroopas ja mujal maailmas.

Sagedamini haigestuvad kuni 7-aastased lapsed, riskifaktoriks võib olla alatoitumine.

Haigustekitaja

Leetrite tekitajaks on väga nakkav *Morbilli viirus*. Pärast kokkupuudet haige inimesega nakatub sajast mittepõdenud ja vaksineerimata inimesest 98. Viirus on väga lenduv ja võib õhuvooluga kanduda teistesse ruumidesse. Viirus ei püsi kaua väliskeskkonnas, päevavalguses hävib ta poole tunni jooksul.

Nakkusallikas

Nakkusallikaks on haige inimene. Haige on nakkusohtlik 4–5 päeva enne ja kuni 5 päeva pärast lööbe teket.

Levikuteed

Haigustekitaja levib **õhu kaudu piisknakkusena haige köhimisel või aevastamisel**.

Inkubatsiooniperiood

Inkubatsiooniperiood kestab 7–18 päeva (keskmiselt 10 päeva) ning võib immuunglobuliini manustamise järgselt pikeneda 21 päevani.

Haigusnähud

Haigusnähtudeks on palaviku tõus, halb enesetunne, köha, nohu, silmasidekesta põletik, valgusekartus. Teisel päeval pärast haigustunnuste ilmnemist tekivad põskede limaskestale eespurihammaste kohale valkjad erkpunase äärisega laigud (nn Kopliki laigud). Mõne päeva pärast ilmub lööve nahale – see algab kõrvade tagant ning levib edasi näole ja kaelale. Teisel päeval levib lööve kehale ja kätele ning kolmandal päeval peopesadesse ja jalataldadele. Lööve on algul roosa, hiljem intensiivselt punetav, püsib 4–5 päeva ja kaob samas järjekorras nagu tekkis. 6–10 päeval muutub lööbega nahk pruunikaks ja hakkab ketendama. Palavik püsib lööbimise lõpuni.

Sagedasemad tüsistused on pneumoonia, otiit ja entsefaliit. Rasedust ei katkestata leetritesse haigestumise tõttu! Leetrid põdenud emadelt sündinud imikud omavad immuunkaitset 6–9 kuu jooksul. Leetrite läbipõdemine annab eluaegse immuunsuse.

Diagnoosimine

Haigus diagnoositakse kliiniliste sümptomite ja epidemioloogiliste andmete alusel ning spetsiifiliste IgM-antikehade tuvastamisega veres alates 4–5-st päevast pärast lööbe teket. Ninaneelu kaapest saab määrata PCR meetodil leetrite viirust kohe haigestumise alguses ja vastuse saab 8 tunni jooksul. See on kiire ja täpne test leetrite diagnoosimiseks.

Ennetamine

Kõige olulisem leetritesse nakatumise vältimiseks on laste õigeaegne vaksineerimine. Leetritevastast immuniseerimist alustati Eestis 1967. aastal. Alates 1994. aastast võeti kasutusele leetrite-

mumpsipunetiste liitvaktsiin, millega algul vaktsineeriti ainult aastaseid lapsi. Alates 1997. aastast manustatakse vaktsiini teine annus 13-aastastele lastele. Kuna leetrid on väga nakkav haigus, tuleb hoiduda kokkupuutest haigega kogu nakkusohtlikku perioodi jooksul. Lähikontaktseid, kes ei ole haigust põdenud ega vaktsineeritud leetrite vastu, tuleb haigest eraldada ja võimalikult kiiresti vaktsineerida.

Soovitused täiskasvanute vaktsineerimiseks leetrite, punetiste ja mumpsu vastu:

(allikas: Terviseamet, www.terviseamet.ee/nakkushaigused/vaktsineerimine.html)

- Isikuid, kes ei ole leetrid, punetisi ja mumpsu põdenud ning keda ei ole MMR vaktsiiniga vaktsineeritud, on soovitatav vaktsineerida MMR vaktsiini kahe doosiga
- Isikuid, kes on vaktsineeritud ainult MMR vaktsiini ühe doosiga, on soovitatav vaktsineerida ka teise doosiga
- Isikuid, kellel puuduvad andmed varasema vaktsineerimise kohta või seroloogilise uuringu tulemusena on selgunud kaitsva tasemega IgG antikehade puudumine, on soovitatav vaktsineerida MMR vaktsiini kahe doosiga

Vaktsineerimine on eriti näidustatud isikutele:

- kelle pereliikmetel on diagnoositud immuunpuudulikkus või kelle pereliikmed saavad keemiaravi või muud immuunsust pärssivat ravi
- kes kavandavad reisi piirkonda, kus leetritesse haigestumine on kõrge
- kes töötavad tervishoiuasutustes ja võivad kokku puutuda leetrite, punetiste või mumpsu haigete/haiguskahklustega
- kes on leetrite kahtlusega patsiendi lähikontaktseid
- naised, kes planeerivad rasestuda (rasedaid ei vaktsineerita!)